

www.concourt.or.th

จดหมายข่าว
NEWSLETTER

ISSN 1513-5179

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

OFFICE OF THE CONSTITUTIONAL COURT

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ เล่มที่ ๖๐ ประจำเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๐

ยึดหลักนิติธรรม คำอุปประชาธิปไตย ท้องใจสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

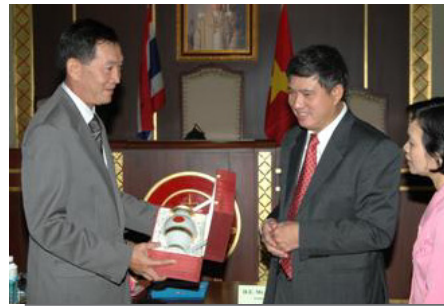
5 ธันวาคม 2550

ภาพกิจกรรม

นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ร่วมลงนามถวายพระพรสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เนื่องในวันพระราชสมภพ สมเด็จพระบรมหาราชวังและวังศุโขทัย เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ ฯพณฯ นายเหงียน ชูย ฮึง
(H.E. Mr. Nguyen Duy Hung) เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
ณ ห้องออกนั่งพิจารณาคดี ชั้น ๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑

นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
เยี่ยมชมที่ทำการใหม่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ณ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เจ้าของ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ที่ปรึกษาบรรณาธิการ
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

บรรณาธิการ
ไพบูรณ์ วราหะไพฑูรย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ
สนิท จรอนันต์
นภดล ช. สรพงษ์
เชาวนะ ไตรมาศ

กองบรรณาธิการ
มนตรี กนกวารี
บุญเสริม นาคสาร
วารศักดิ์ สุทธิธัญยานิช
ศิวาภรณ์ เฉลิมวงศ์
เวดิน รัตนพันธ์
ไปรยา ทศนสกุล
วัลภา ทิพพะพาทย์
สุมาภรณ์ ศรีม่วง
อรรณูชาติ รัตนสุภา
ชลภูมิ เย็นทรง
ภาณุมาศ พงษ์อุดม
ธงไชย คงมงคล
นงนภัส หงษ์รอน
ชูศักดิ์ โพธิ์คัง

ช่างภาพ
พาดินทร์ วัชรากัย
นฤมล รัตนทากุล
สมพงษ์ กลีบสวัสดิ์
กนกวรรณ ชมะโชติ

ที่อยู่
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
เลขที่ ๓๒๖ ถนนจักรเพชร
แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐ ๒๖๒๓ ๙๖๐๐
โทรสาร ๐ ๒๖๒๓ ๙๖๔๖
<http://www.concourt.or.th>

บทบรรณาธิการ

ดิฉันผู้อ่านจดหมายข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และสมาชิกสถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษาที่เคารพทุกท่าน จดหมายข่าวฉบับนี้ ขอเสนอบทความเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดการ เรื่อง การจัดการองค์ความรู้ และสรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ รวมทั้งประมวลภาพกิจกรรมต่างๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ

ท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอเชิญชวนท่านผู้อ่านจดหมายข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สมัครเป็นสมาชิกได้โดยติดต่อขอรับใบสมัครได้ที่สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เลขที่ ๓๒๖ ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๐ ๒๖๒๓ ๙๖๐๐ ต่อ ๓๑๑๙ หรือ ๓๑๔๕ (ในวันและเวลาราชการ)

“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในจดหมายข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ ทางสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย”

สารบัญ

๑	ภาพกิจกรรม	หน้า
๒	การจัดการองค์ความรู้ Knowledge Management	๒, ๒๓
๓	สรุปคำวินิจฉัย	๔
๔		๑๕

การจัดการองค์ความรู้ Knowledge Management

โดย นายชัยวิทย์ เตมวโนไพบูลย์
ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ในปัจจุบันโลกภายใต้สภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจ
สังคมยุคใหม่ เทคโนโลยีได้ก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว
ศาสตร์และวิชาการกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปสามารถจะค้นหา
และเรียนรู้ได้อย่างง่ายดาย ความยากจึงไม่ใช่การค้นหา
ความรู้และข้อมูล แต่เป็นการทำความเข้าใจกับองค์ความรู้
(Knowledge) และความหมาย (Meaning) ต่างๆ มากกว่า
เมื่อองค์กรล้วนต้องดำรงอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ และ
ภูมิปัญญา (Knowledge Based Society - KBS)
จึงต่างแสวงหาความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและถาวร
การตัดสินใจกระทำใดๆ ย่อมต้องใช้ข้อมูล ข่าวสาร
และองค์ความรู้มาประกอบการดำเนินการ การจัดการ
องค์ความรู้ (Knowledge Management - KM) จึงเป็น
เรื่องที่ทุกคนในองค์กรควรให้ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะ
ในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ ผ่านกระบวนการ
ของการเสวนา การอภิปราย การสร้างเครือข่ายหรือกลุ่ม
ผู้ปฏิบัติ (Community of Practice)

การจัดการองค์ความรู้ในระบบราชการ (Knowledge Management in Bureaucracy)

ส่วนราชการในฐานะเป็นองค์กรที่เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต
ต้องปรับตัว พัฒนา เพื่อความเจริญและดำรงอยู่ (Survival)
ในสังคมแห่งการเรียนรู้ หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องซึบซับรับเอา

ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก
นำมาเป็นปัจจัยผลักดันต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการ
และยุทธศาสตร์ในการบริหารเชิงกลยุทธ์ หากตรวจสอบ
และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์จากแนวคิดและกระบวนการ
Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan และ
David P. Norton ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหรือมุมมองหลัก
๔ ประการ ได้แก่ ด้านประสิทธิผล (Financial Perspective)
ด้านคุณภาพการให้บริการ (Customer Perspective)
ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน (Internal Work
Process Perspective) และด้านกระบวนการเรียนรู้และ
นวัตกรรม (Learning & Innovation Perspective)
เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญส่งผลต่อความสำเร็จ
และเกื้อกูลต่อการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน ก็คือ ปัจจัย
ด้านกระบวนการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งย่อมเป็นเครื่องยืนยัน
ถึงความสำคัญและความจำเป็นต่อการจัดการองค์ความรู้
ในระบบราชการได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ การพัฒนาหน่วยราชการให้เป็นองค์กรเรียนรู้
เป็นหัวใจของการปฏิรูประบบราชการในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย
เกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖
โดยกำหนดไว้ในมาตรา ๑๑ ดังนี้

มาตรา ๑๑ "ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้
ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

อย่างสม่ำเสมอโดยต้องรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัด ให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกา^๑ โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑) ต้องสร้างระบบให้สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง

๒) ต้องสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์

๓) ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการ ให้มีความรู้ ความสามารถทันสมัย และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและคุณธรรม

๔) ต้องสร้างการมีส่วนร่วมในหมู่ข้าราชการให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการให้เกิดประสิทธิภาพ

การจัดการองค์ความรู้เป็นเครื่องมือสร้าง “พลังทวีคูณ” (Synergy) ในการปฏิบัติราชการ โดยผสมผสานพลังของข้าราชการระดับสูง ข้าราชการระดับกลาง และข้าราชการระดับล่าง ให้สามารถสร้างผลงานในระดับสร้างสรรค์ โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับความรู้ของข้าราชการระดับล่างหรือระดับปฏิบัติการ ที่เน้นความรู้คู่กับการปฏิบัติในลักษณะ “ไม่ทำ ไม่รู้” ซึ่งพลังปัญญาระดับนี้ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของความรู้ฝังลึก ควบคู่กับความรู้เชิงทฤษฎี

หน่วยงานราชการหลายแห่งได้ตื่นตัวให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ หน่วยงานที่ดำเนินงานอย่างก้าวหน้า สามารถศึกษาและนำมาพัฒนากระบวนการดำเนินงาน^๒ ได้แก่

- ○ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ○ โรงพยาบาลเขตภาคเหนือตอนล่าง
- ○ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๙ พิษณุโลก
- ○ กรมควบคุมโรค
- ○ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
- ○ สำนักงานกิจการยุติธรรม
- ○ กรมส่งเสริมการเกษตร
- ○ กรมการพัฒนาชุมชน
- ○ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม
- ○ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

ความหมาย (Definition)

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management - KM) หมายถึง กระบวนการ (Process) ที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้ร่วมกัน รวบรวมองค์ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งหมายถึง ความรู้ในเชิงทฤษฎีวิชาการ ในรูปของหนังสือ ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ วิดีโอ Electronic file และความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในสมองของคน (Tacit Knowledge) มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด การจัดการองค์ความรู้จึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในการพัฒนางานและพัฒนาคน

^๑ วิจารณ์ พานิช, เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่”

^๒ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, เอกสารวิชาการเรื่อง “หลักการของ Knowledge Management”

^๓ เชิดเกียรติ แก้วกลสิกิจ (ภ.ก.), เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)”

เพื่อให้เข้าใจความหมายของการจัดการองค์ความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์ความรู้ อาจอธิบายได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ : เยอะแต่ไม่ยาก เป็นเรื่องของระบบระเบียบขั้นตอนการทำงาน ที่เขียนไว้อย่างชัดเจน มักจัดอยู่ในระบบการบริหารราชการหรือองค์กรขนาดใหญ่ การแก้ปัญหาเป็นเรื่องของการจัดระบบข้อมูลและรวบรวมขั้นตอน รวมทั้งการกลั่นกรองข้อมูลการทำงานให้ชัดเจน มีวิธีที่ถูกต้อง และสามารถหาคำตอบในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดได้ (Best Practices)

กลุ่มที่ ๒ : ยากแต่ไม่ยุ่ง ปัญหาลักษณะนี้เป็นแบบช่องว่างแห่งการเรียนรู้ได้ Knowable space หมายถึง มีความยาก ซับซ้อนเฉพาะทางสูงแต่สามารถถ่ายทอดและสอนกันได้ มักเกิดในองค์กรที่เน้นวิชาชีพสูง ต้องอาศัยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการ จึงเป็นเรื่องที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้ในกลุ่มผู้รู้และมีอาชีพเท่านั้น เนื่องจากทฤษฎีต่างๆ มีความซับซ้อนและไม่มีใครรอบรู้และเข้าใจในทฤษฎีได้ทั้งหมด จึงเป็นเพียงการหาคำตอบการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Good Practice) แต่อาจไม่ใช่ดีที่สุด อาศัยการรับรู้และสนองตอบต่อปัญหา (Sense and Respond) ของบรรดาผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ทั้งหลาย การอภิปรายเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อระบบคุณภาพและวิธีการในการสร้างคุณภาพถือว่าเป็นโจทย์ Classic ในกลุ่มนี้

กลุ่มที่ ๓ : ซับซ้อนและมีความยาก ปัญหาแบบนี้มีความสลับซับซ้อน (Complex) เกิดจากองค์ประกอบของหลากหลายสาเหตุ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ (Contingency Situation) ต้องอาศัยการแบ่งปันประสบการณ์คุณค่า และความศรัทธา ตัวอย่างที่ดีอันหนึ่งได้แก่ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐

กลุ่มที่ ๔ : วุ่นวายและโกลาหล เป็นอะไรที่เราไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนเพราะเป็นเรื่องใหม่ สถานการณ์ไม่แน่นอน (Uncertain Situation) และไม่มีหลักการใดๆ

จะช่วยในการตัดสินใจ เป็น Chaotic คือ วุ่นวาย เพราะยังจัดกระบวนการไม่ได้ ผู้นำต้องเป็น Crisis manager คือ ตอบสนองตามเหตุการณ์ได้อย่างทันที่ มุ่งมั่น มีกำลังใจ ชักจูงให้เกิดวินัยและการควบคุม

ประเภทขององค์ความรู้ (Knowledge Category)

ในตอนต้นได้กล่าวถึงองค์ความรู้หลัก ๒ กลุ่ม คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit หรือ Codified Knowledge) กับ ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) อย่างไรก็ตาม David Snowden^๕ แห่งศูนย์พัฒนาศาสตร์ด้านการจัดการองค์ความรู้ Cynefin Centre ของบริษัท ไอ บี เอ็ม ได้เสนอการจำแนกองค์ความรู้โดยละเอียดออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

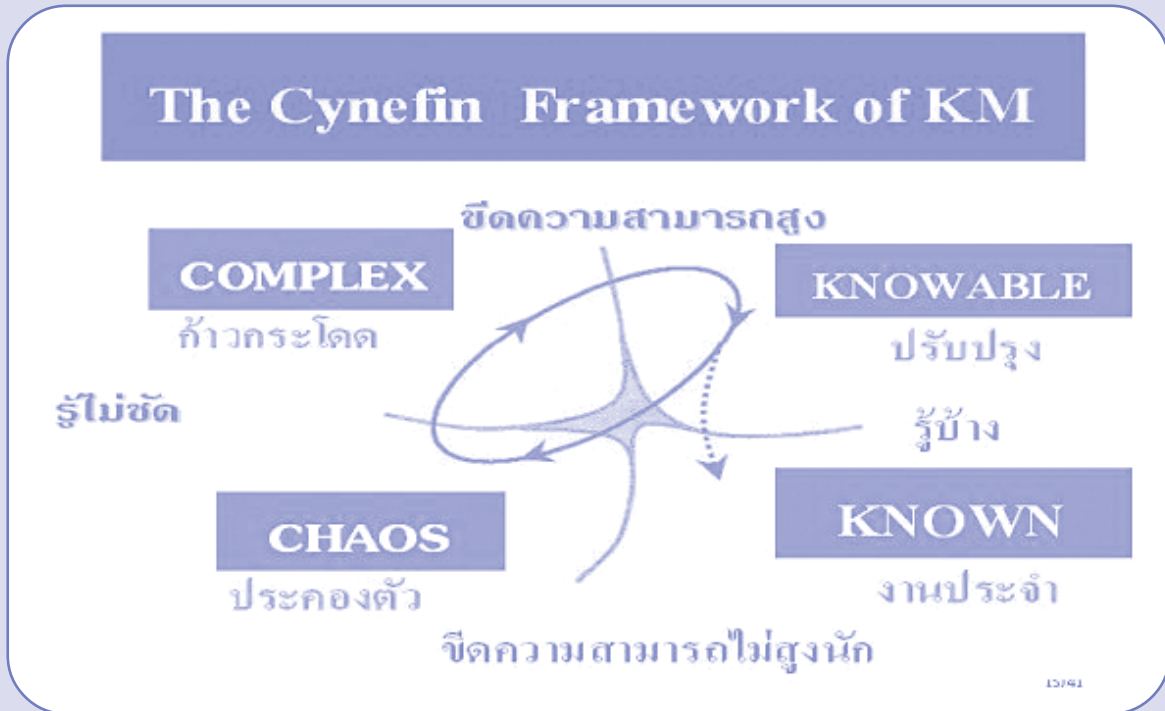
- Artefact หมายถึง วัตถุซึ่งทอหุ้มความรู้หรือเทคโนโลยี
- Skills หมายถึง ทักษะในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการได้ฝึกฝนจนชำนาญ
- Heuristics หมายถึง กฎแห่งสามัญสำนึก หรือ เหตุผลอื่นๆ ทั่วไป
- Experience หมายถึง ประสบการณ์จากการได้ผ่านงานหรือกิจการเช่นนั้นมาก่อน
- Talent หรือ Natural talent หมายถึง พรสวรรค์ อันเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัว โดยจะต้องรู้จักนำมาใช้ในกระบวนการจัดการองค์ความรู้ผสมผสานหรือบูรณาการ (Integration) ให้เกิดประโยชน์ ความรู้ในกลุ่มสองลำดับแรก จะมีลักษณะ “ชัดแจ้ง” (Explicit) มากกว่า ส่วนกลุ่ม

^๕ รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคุณ (รศ.), เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)”

^๕ วิจารย์ พานิช, อ้างแล้ว

ที่เหลือจะมีลักษณะ “ฝังลึก” (Tacit) แลกเปลี่ยนได้ยากยิ่ง โดยเฉพาะพรสวรรค์จะยิ่งแลกเปลี่ยนไม่ได้เลย โดยมีข้อน่าสังเกตว่าในความรู้ ๕ กลุ่มนี้ เป็นพรสวรรค์ ๑ กลุ่ม

และเป็นพรแสวง ๔ กลุ่ม ที่ David Snowden เรียกว่า จตุรภาคแห่งการจัดการองค์ความรู้^๖ (The Cynefin Framework of Knowledge Management)

ในการดำเนินการจัดการองค์ความรู้ จะต้องจัดระบบหน่วยงานหรือองค์กรให้เข้าไปอยู่ใน ๔ ภาค (๔ quadrants) ของสถานการณ์อย่างชาญฉลาด จึงจะเกิดการจัดการองค์ความรู้ที่มีพลังและเกิดการสร้างสรรค์อย่างสูง กลายเป็นมาตรฐานการทำงานใหม่หรือ Best Practice ใหม่ได้ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องรู้จักใช้หลักการและวิธีการของวงจรจตุรภาค (๔ quadrants) ของการจัดการองค์ความรู้ หลักการนี้เป็นวิธีการ “ยกระดับความรู้ข้ามแดน” (Cross-Leveling) หรือเกลียวความรู้ (Knowledge Spiral) นั่นเอง

- ๑) เพื่อการพัฒนางาน ให้มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น
- ๒) เพื่อการพัฒนาคน หรือ ผู้ปฏิบัติงานในทุกกระดับ ซึ่งระดับที่จะได้ประโยชน์มากที่สุด คือ บุคลากรระดับล่าง และระดับกลาง
- ๓) เพื่อการพัฒนา “ฐานความรู้” ขององค์กรหรือหน่วยงาน เป็นการเพิ่มพูนทุนความรู้หรือทุนปัญญาขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีศักยภาพในการฟันฝ่าความยากลำบาก หรือ ความไม่แน่นอนในอนาคตได้ดีขึ้น

เป้าหมายของการจัดการองค์ความรู้ (Target of Knowledge Management)

การจัดการองค์ความรู้มีเป้าหมายหลักใหญ่ ๓ ประการ^๗ คือ

หลักการจัดการองค์ความรู้ (Principle of Knowledge Management)

หลักการจัดการองค์ความรู้ที่สำคัญ ๔ ประการ^๘ ได้แก่

^๖ วิจารณ์ พานิช, อ่างแล้ว
^๗ วิจารณ์ พานิช, อ่างแล้ว
^๘ เขิตเกียรติ แก้วกลสิกิจ (ภ.ก.), อ่างแล้ว

๑) **หลักของความหลากหลาย (Pluralism)** โดยคนที่มีความหลากหลาย ทักษะ วิธีคิด และพื้นฐานแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ แต่มีเป้าหมายอยู่ทำงานด้วยกัน ในการจัดการองค์ความรู้ ความแตกต่างหลากหลาย (Heterogeneity) มีคุณค่ามากกว่าความเหมือน (Homogeneity)

๒) **หลักของการพัฒนาร่วมสมัย (Contemporary Development)** เพื่อบรรลุประสิทธิผลที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

- การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness) ซึ่งอาจเป็นความต้องการของลูกค้า ความต้องการของสังคม หรือความต้องการที่กำหนดโดยผู้บริหารองค์กร

- นวัตกรรม (Innovation) ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ หรือวิธีการใหม่ๆ

- ขีดความสามารถ (Competency) บุคลากรขององค์กร

- ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการทำงาน

๓) **หลักของการทดลองและเรียนรู้ (Trial & Learning)** เนื่องจากกิจกรรมการจัดการองค์ความรู้เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ อาจมีความคิดแบบ “นอกกรอบ” หรือ “หลุดโลก” จึงต้องมีวิธีดึงกลับมาสู่ความเป็นจริง โดยการทดลองทำเพียงน้อยๆ ซึ่งถ้าล้มเหลวก็ก่อผลเสียหายไม่มากนัก ถ้าได้ผลดีจึงขยายการทดลองเป็นทำมากขึ้น จนในที่สุดขยายเป็นวิธีทำงานแบบใหม่ หรือได้ Best Practice ใหม่ นั่นเอง

๔) **หลักของการนำองค์ความรู้จากภายนอกมาใช้ อย่างเหมาะสม (Adoption & Adaption)** โดยหลักการเติมองค์ความรู้ในแบบเกลียวความรู้ SECI : Socialization, Externalization, Combination, Internalization ที่เสนอโดย Nonaka และ Takeuchi (Nonaka & Takeuchi)^{๑๙} ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการยกระดับ ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยเริ่มจาก

- Socialization เป็นกระบวนการจัดให้คนมีปฏิสัมพันธ์ (Socialize) กันในรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) หรือ ประสบการณ์

- Externalization เป็นกระบวนการสื่อความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานออกมาเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน

เท่ากับเป็นการเปลี่ยนความรู้ฝังลึกเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) หรือความรู้ที่เข้ารหัส (Codified Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้ โดยผ่านวิธีการด้านเทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศ

- Combination เป็นกระบวนการผนวกรวมความรู้ชัดแจ้งเข้าด้วยกัน ก็จะได้ความรู้ชัดแจ้งที่กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น

- Internalization เป็นการ “จารึก” ความรู้ชัดแจ้งฝังลึกในสมองคน หรือฝังเข้าไปในกระบวนการทำงาน และเกิด “ข้อมูล” ความพึงพอใจหรือประสบการณ์ในการใช้กระบวนการทำงาน เป็นข้อมูลใหม่เพิ่มเติมในกระบวนการจัดการองค์ความรู้

กระบวนการจัดการองค์ความรู้ (Process of Knowledge Management)

Nonaka & Takeuchi^{๑๙} ได้เสนอแนวทางการดำเนินการจัดการองค์ความรู้โดยผู้บริหารระดับสูง มีหน้าที่สร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความรู้ที่เป็น “ความรู้แห่งชีวิต” หรือ ความรู้หลักขององค์กร สำหรับใช้เป็นเข็มทิศในการจัดการความรู้ขององค์กร โดยกระบวนการจัดการองค์ความรู้ประกอบด้วย

๑) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) สืบค้นและจัดระบบองค์ความรู้ที่อยู่ทั้งในองค์กรและในรูปแบบอะไรบางอย่าง

๒) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) ค้นคว้า และพัฒนาอย่างเป็นระบบ

๓) การจัดการองค์ความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) แบ่งประเภท หัวข้อความสำคัญ รวบรวมให้เป็นระบบ

๔) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Creation and Refinement) ทำให้เข้าใจง่าย และสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้

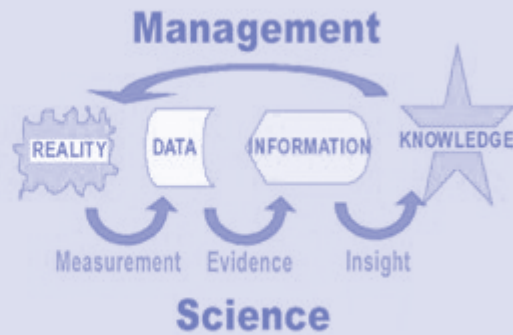
๕) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) การนำความรู้มาใช้งานอย่างสะดวกและกว้างขวาง

^{๑๙} Nonaka I, Takeuchi H.; The knowledge creating company : How, Japanese companies create the dynamics of innovation., Oxford University Press, ๑๙๙๕.

^{๑๐} วิจารย์ พานิช, เอกสารวิชาการเรื่อง “วิธีดำเนินการจัดการความรู้ในองค์กรตามแนวทาง ของ Nonaka & Takeuchi”

๖) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) การแบ่งปันความรู้ให้แกกัน

๗) การเรียนรู้ (Learning) พัฒนาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แกองค์กร

ขั้นตอนการจัดการองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ^{๑๑} (Implementation of Knowledge Management)

ขั้นที่ ๑ สร้างทีมงานจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management Team)

เป็นลักษณะการระดมความร่วมมือจากตัวแทนบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นคณะทำงาน หรือหน่วยงานเฉพาะภายในองค์กรขึ้น โดยกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายตามความต้องการขององค์กรและผู้นำองค์กร องค์ประกอบของทีมงานหรือคณะทำงานมีลักษณะหลากหลายตามการดำเนินงานขององค์กร โดยหลักจะประกอบด้วย

- ผู้บริหารองค์ความรู้ (Knowledge Manager) มีความสามารถในการสื่อสาร วิสัยทัศน์องค์ความรู้ให้เกิดแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นที่เรียกว่าเกิด Sense of Direction ในการประเมินคุณภาพขององค์ความรู้ที่สร้างขึ้น ในการเลือกคนสำหรับทำหน้าที่ผู้นำของ Project Team ในการจัดการองค์ความรู้ขององค์กรในภาพรวม ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพงาน หรือพัฒนาประสิทธิผล โดยทำหน้าที่ ๓ ประการ คือ (๑) กำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ขององค์กร คือ กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการความรู้ขององค์กร (๒) สร้างบรรยากาศและ

- กฎเกณฑ์กติกาขององค์กรให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (๓) คอยจับ “ความรู้ที่ทรงคุณค่า” ที่พัฒนาขึ้น ในกระบวนการเกลียวความรู้ (Knowledge Spiral) ขององค์กร ในลักษณะของการ “บังเกิดขึ้น” (Emergence) เป็น “กระบวนทัศน์ใหม่” (New Paradigm) ของความรู้ และ นำมาสื่อสารต่อยอดองค์ความรู้

- ผู้ปฏิบัติจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Practitioner) ทำหน้าที่ คือ การเสาะหา (Acquire) สร้าง (Create) สั่งสม (Accumulate) และใช้ (Exploit) ประกอบด้วยคน ๒ กลุ่ม คือ ผู้ปฏิบัติ (Knowledge Operator) กับ ผู้เชี่ยวชาญความรู้ (Knowledge Specialist) ผู้ปฏิบัติ (Knowledge Operator) เป็นผู้ทำงานหลักขององค์กร สั่งสมประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ของตนเอง และขององค์กรเป็นส่วนใหญ่ การจัดการองค์ความรู้เน้นที่ขั้นตอนการเอาความรู้ที่เปิดเผยชัดแจ้ง มาปฏิบัติ (Internalization) และนำเอาความรู้ฝังลึกของตน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (Socialization)

- ผู้เชี่ยวชาญกระบวนการจัดองค์ความรู้ (Knowledge Specialist) ทำหน้าที่ Externalization สร้างความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) จากความรู้

^{๑๑} เชิดเกียรติ แก้วกลีจิจ (ภ.ก.), อ้างแล้ว

ฝังลึก (Tacit Knowledge) และนำความรู้ที่ชัดแจ้งมาสังเคราะห์จัดหมวดหมู่หรือสร้างเป็นความรู้ที่ยกระดับขึ้น (Combination)

- ผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้กับผู้ใช้ (Knowledge Broker) Nonaka & Takeuchi แนะนำว่ารูปแบบของการจัดการองค์ความรู้ที่เหมาะสม คือแบบ “กลาง-ขึ้น-ลง” (Middle-up-down) ซึ่งเน้นการใช้พนักงานหรือผู้บริหารระดับกลางเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อน เป็นผู้เชื่อมโยงวิสัยทัศน์หรือความฝันของผู้บริหารระดับสูง เข้ากับความเป็นจริงหรือการปฏิบัติของพนักงานระดับล่าง

- ที่ปรึกษาการจัดการองค์ความรู้ (KM Project Consultant) อาจเป็นหัวหน้าหน่วยงานหรือระดับรองที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นที่ ๒ กำหนดกลยุทธ์การจัดการองค์ความรู้

โดยการศึกษา วิเคราะห์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์หลัก ความจำเป็นเร่งด่วนของกลยุทธ์องค์กรที่สำคัญ วิเคราะห์และประเมินโอกาสและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อความสำเร็จขององค์กรตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดกลยุทธ์การจัดการองค์ความรู้ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ ๓ คัดเลือกโครงการนำร่อง (Pilot KM Projects) และกำหนดแผนปฏิบัติการ

คัดเลือกและถ่วงรอกองค์ความรู้ที่ประเมินว่ามีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรสูงสุดและสอดคล้องกับกลยุทธ์การจัดการองค์ความรู้ เพื่อกำหนดเป็นโครงการนำร่องจัดการองค์ความรู้ ตามความเหมาะสมของระดับความยากง่ายของโครงการและความพร้อมของทีมงานและความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ โดยมุ่งเน้นเพียงโครงการนำร่องที่จะมีโอกาสสำเร็จสูง และสามารถสร้างความเชื่อมั่น และเห็นผลประโยชน์ของการจัดการองค์ความรู้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินงาน

ขั้นที่ ๔ สร้างโครงสร้างการจัดการองค์ความรู้ในองค์กร

โครงสร้างการจัดการองค์ความรู้แบบองค์กรพหุบาท (Hypertext) หมายถึง องค์กรที่มีหลายบริบท (Context) อยู่ในเวลาเดียวกัน (Hyper+Context) มีการจัดการองค์ความรู้หมุนเวียน เกิดการเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน ใน ๓ บริบท คือ (๑) ชั้นหรือบริบทของระบบงานตามปกติเป็นรูปแบบองค์กรแบบพีระมิด หรือ Bureaucracy (๒) ชั้นหรือบริบทของ Project Team ซึ่งทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วสลายตัวกลับสู่ระบบงานตามปกติ แต่ในช่วงของ Project Team สมาชิกของทีมทำงานเต็มเวลาให้แก่ Project Team (นี่คือจุดที่ต่างจาก Matrix Organization ซึ่งสมาชิกของทีมรายงานต่อหัวหน้าปกติด้วยและต่อหัวหน้าทีมด้วย) ในบริบทนี้การจัดการองค์ความรู้จะเป็นรูปพีระมิดหัวกลับ (๓) ชั้นหรือบริบทฐานความรู้ (Knowledge-base) ทำหน้าที่คอยสกัดรวบรวม และสังเคราะห์ ยกระดับความรู้ที่เกิดขึ้นจาก ๒ บริบทข้างต้น ให้มีความหมายต่อองค์กรยิ่งขึ้น และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดการความรู้ของพนักงานทุกระดับและทุกบริบท

การสร้างเครือข่ายองค์ความรู้จากภายนอก ได้แก่ (๑) การมีระบบการรับรู้และตรวจสอบข่าวสารความก้าวหน้าของความรู้ในลักษณะของ Intelligence (๒) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคีหรือเครือข่ายที่มุ่งทำประโยชน์หรือทำความดีให้แก่สังคม (๓) การเชื่อมโยงและ “สกัด” ความรู้จากลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะความรู้ฝังลึกที่เกิดจากการบริโภคสินค้าหรือใช้บริการขององค์กร

ปัจจัยแห่งความสำเร็จจึงไม่ใช่อยู่ที่กระบวนการจัดการองค์ความรู้ที่ดี แต่อยู่ที่โครงสร้างการจัดการ วิธีบริหาร การเปลี่ยนแปลง (Change Management) การปลูกฝังวัฒนธรรม การเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ ด้วยการสนับสนุน

ของระบบการบริหารงานบุคคล ในการประเมินผลและการให้รางวัล

ขั้นที่ ๕ สำรวจ และพัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้

สำรวจและปรับปรุง พัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีการจัดการองค์ความรู้ ได้แก่ ระบบสารสนเทศ ระบบสื่อสาร ระบบสารสนเทศ ตั้งแต่การจัดเก็บ การจัดระบบ การสืบค้นในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในองค์กร และเครือข่ายผู้ปฏิบัติ (Community of Practice) เข้าด้วยกัน

ขั้นที่ ๖ การติดตาม และประเมินผล

การติดตามและประเมินผล เพื่อประเมินและปรับปรุงจากตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเฉพาะโครงการนำร่องว่า การจัดการองค์ความรู้สามารถก่อให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และผลิตผล (Productivity) ตามเป้าหมายของกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และมีการพัฒนาองค์ความรู้ภายในองค์กร ได้แก่ อัตราการเติบโตขององค์ความรู้ใหม่ในองค์กร การเข้ามาใช้ฐานข้อมูล และจะทบทวนกระบวนการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ปัจจัยที่ทำให้การจัดการองค์ความรู้ประสบความสำเร็จ (Success Factors of Knowledge Management)

ลักษณะและโครงสร้างองค์กรในเชิงระบบที่เป็นปัจจัยสำคัญและเหมาะสมต่อความสำเร็จในการจัดการองค์ความรู้^{๑๒} ดังนี้

^{๑๒} รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคุณ (รศ.), อ้างแล้ว

๑) วัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนในองค์กร (Culture & Behavior) คนในองค์กรต้องมีเจตคติที่ดีในการแบ่งปันความรู้ มีวัฒนธรรมภายในแห่งความเคารพในสิทธิและความคิดของผู้ร่วมงานในทุกระดับแม้เป็นบุคลากรระดับล่างก็ตาม การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกเรื่อง แม้แต่สิ่งที่เป็นข้อผิดพลาดในอดีต ส่งเสริมการทดลองทำสิ่งใหม่ๆ แม้จะเสี่ยงต่อความผิดพลาด วัฒนธรรมองค์กรต้องช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่จะตระหนักถึงตนเอง (Self awareness) การใคร่ครวญ (Self reflective) และการสร้างสรรค์ (Creative way) ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ที่สำคัญอีกประการ คือ ความคิดความเข้าใจเชิงระบบ (Systems Thinking) โดยเน้นวิธีคิดและวิธีปฏิบัติภารกิจใดๆ ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ

๒) ผู้นำ และกาสร้างกลยุทธ์ (Leadership & Strategies) ผู้บริหารระดับสูงต้องมีความเชื่อในคุณค่าของคนและความรู้ที่มีในองค์กร ริเริ่มในการแบ่งปันและเรียนรู้วางกลยุทธ์ในการจัดทำระบบการจัดการองค์ความรู้ที่จะประสมผลสัมฤทธิ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมขององค์กร และปรับให้ทัน สอดคล้องต่อสภาพแวดล้อม ความสำเร็จในเรื่องนี้จึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ (Trust) และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน (Mutual Respect) โดยผู้บริหารสูงสุดขององค์กรจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ

๓) เทคโนโลยี (Technology) เทคโนโลยีสามารถสนับสนุนการทำงานและการเรียนรู้ของคนในองค์กรได้ เป็นสื่อกลางในการรวบรวมและส่งต่อขององค์ความรู้ที่สำคัญคือสร้างระบบการป้องกันไม่ให้นำคนนอกเข้ามาก่อวนและทำความเสียหายแก่ระบบฐานข้อมูลภายในได้

๔) การกระจายอำนาจและการทำงานเป็นทีม (Empowerment & Teamwork) เป็นการส่งเสริมสนับสนุนและเปิดโอกาสให้พนักงานมีความสามารถในการเรียนรู้ และกระจายความรับผิดชอบ การตัดสินใจ แก้ปัญหาไปสู่ระดับล่างหรือ

ผู้ปฏิบัติ รวมทั้งการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ซึ่งถือเป็นการพัฒนาการของทรัพยากรบุคคลและทีมงาน อันเป็นที่มาของทักษะ ศักยภาพ และขีดความสามารถขององค์กร

๕) การสร้างและถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Creation and Transfer) การสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในองค์กร ไม่ใช่เป็นเพียงหน้าที่ของ R&D (Research and Development) หรือ C&D (Copy and Development) เท่านั้น ผู้ปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้และเรียนรู้จากส่วนอื่นๆ ทางเครือข่าย โดยผ่านช่องทางสื่อสาร และเทคโนโลยีต่างๆ

๖) การวัดผลและการนำไปใช้ (Evaluation & Application) ระบบการติดตามและวัดผลของการจัดการองค์ความรู้และประโยชน์จากการนำไปใช้ เพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนให้คนในองค์กรมีความกระหายอยากเรียนรู้และอยากมีส่วนร่วมในการสร้างฐานความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ของการจัดการองค์ความรู้ (Advantage of Knowledge Management)

การจัดการองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อความสำเร็จขององค์กร^{๑๓} ดังนี้

๑) การพัฒนาและดำรงอยู่ขององค์กร (Development & Survival) การจัดการองค์ความรู้เป็นเสมือนคลังสมองขององค์กรที่ระดมขุมพลังปัญญาของทุกส่วนในองค์กรให้มีความตื่นตัว (Alert) ต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาองค์กรเอง และการนำเข้้องค์ความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ที่องค์กรเองไม่มีความชำนาญ เพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้ให้เท่าทันต่อสถานการณ์ได้ และดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

๒) ความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร (Sense of Belonging) การจัดการองค์ความรู้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพัฒนาองค์กร

และเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของรักและหวงแหนองค์กรซึ่งจะเป็นทัศนคติที่เกิดความผูกพัน ความภักดีและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าแก่องค์กร

๓) การเพิ่มทุนปัญญาแก่องค์กร (Intellectual Increment) การยกระดับความรู้แก่ผู้ปฏิบัติ (Tacit Knowledge) หรือพลังปัญญาของผู้ปฏิบัติได้รับการเสริมด้วยความรู้เชิงทฤษฎี (Explicit Knowledge) เป็นการยกระดับความรู้ขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพ และเพิ่มผลผลิต ให้กับหน่วยงานภายในองค์กร เป็นเสมือนต้นทุนปัญญาในการพัฒนาความก้าวหน้าและความเข้มแข็งขององค์กร

๔) สร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ (Innovation & Learning) การส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างเต็มที่ ในลักษณะ “ยิ่งใช้ยิ่งค้นพบเพิ่มขึ้น” นี้คือ พลังานาของ “ทุนปัญญา” สร้างพลังทวีคูณ (Synergy) การค้นพบความรู้ที่ “ก้าวข้าม” (Transcend) อุปสรรคต่างๆ จนเกิดความรู้และนวัตกรรมที่ยิ่งใหญ่ ขึ้น

๕) เพิ่มขีดสมรรถนะ (Competency Enhancement) การพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ปฏิบัติผสมผสานกับวิชาการสมัยใหม่ ตามกลยุทธ์ความต้องการขององค์กร มีส่วนเกี่ยวข้องและนำมาซึ่งสมรรถนะของบุคลากรที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสมแก่ ศักยภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพ ตลอดจนการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ในการให้บริการลูกค้า และสร้างความพึงพอใจต่อองค์กร

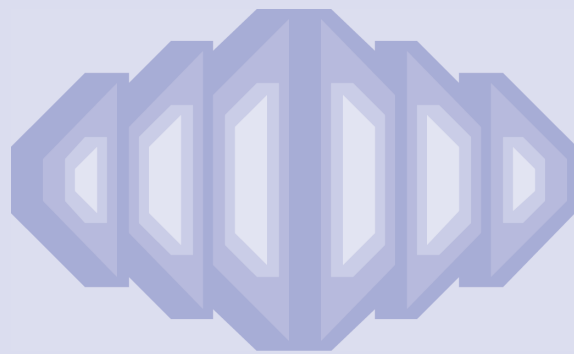
บทส่งท้าย

การจัดการองค์ความรู้ที่ดีจะสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากทุนทางด้านความรู้ (Knowledge Asset) ที่เกิดจากปัญญาของบุคลากรทุกระดับภายในองค์กรอย่างไม่รู้จักหมด เพราะเมื่อหน่วยงานได้เริ่มต้นดำเนินการจัดการองค์ความรู้ จะพบว่าความรู้ที่ตัวเรา (Individual) คิดว่าเรามีอยู่เยอะนั้นจริงๆ แล้วยังมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับที่มีอยู่ภายในองค์กร

^{๑๓} วิจารย์ พานิช , เอกสารวิชาการเรื่อง “ทศานาภาของการจัดการความรู้”

ของเราเอง และจะยิ่งรู้สึกประทับใจเมื่อค้นพบว่า มีความรู้
 บางอย่างมาจากที่ๆ เราคาดคิดไม่ถึง ทำให้คนเราลละ
 อัดตาและกิเลส ที่คิดว่าตนรู้แต่ผู้เดียวในจักรวาลและหวง
 ความรู้นั้นไว้กับตนเอง (อันนี้รวมไปจนถึงข้อมูลและข้อสนเทศ
 ต่างๆ ด้วย) โดยหารู้ไม่ว่าสิ่งที่ตนรู้นั้นไม่มีคุณค่าใดเลย
 หากไม่มีผู้นำไปใช้ อย่างลึมว่าความรู้ทั้งหลายทั้งปวงเกิดจาก
 การสอน เพราะ “ยิ่งให้ยิ่งรู้” ไม่เหมือนทรัพย์สินอื่นที่ยิ่งให้
 ยิ่งหมด เครื่องมือหรือแรงขับเคลื่นหลักในการปฏิบัติราชการ
 จะต้องยกระดับจาก ข้อมูล (Data) และสารสนเทศ
 (Information) ไปเป็นความรู้ (Knowledge) โดยที่จะต้อง
 คำนึงว่าความรู้ที่ต้องการใช้ในการปฏิบัติงานนั้น มีทั้งที่อยู่
 ในรูปของความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งหมายถึง
 ความรู้ในรูปของหนังสือ ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ วิดีโอ
 Electronic file และที่อยู่ในรูปของความรู้ที่ฝังลึกในสมอง
 ของคน (Tacit Knowledge)

การจัดการองค์ความรู้^{๑๔} เป็นการตระหนักถึงแนวโน้ม
 การเปลี่ยนแปลงสังคมสารสนเทศในปัจจุบันและอนาคต
 ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญา (Knowledge Based
 Society - KBS) ข้อมูลความรู้ที่มีมากมายและหลากหลาย
 ทำให้องค์กรต่างตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น
 ในการจัดการองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรมากที่สุด
 แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงองค์กรจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์
 วิจัยและพัฒนาความรู้อยู่แล้วก็ตาม แต่การจัดการองค์ความรู้
 จะทำให้กระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ และมีการเชื่อมโยง
 เครือข่ายทั้งภายในและภายนอก มีการเพิ่มบทบาท ในการระดม
 ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร แลกเปลี่ยน รวบรวม
 วิเคราะห์ ต่อยอด และถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
 และเท่าทันเหตุการณ์ โดยเป้าหมายสุดท้าย ก็คือ การพัฒนา
 เสริมสร้าง ความมั่นคง เข้มแข็ง และดำรงอยู่ขององค์กรได้
 อย่างสมคักดีศรีในสังคม

^{๑๔}. กรมการพัฒนาชุมชน, เอกสารวิชาการเรื่อง “องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)”

เอกสารอ้างอิง

๑. กรมการพัฒนาชุมชน, เอกสารวิชาการเรื่อง “องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)”
๒. เข็ดเกียรติ แก้วกลสิกิจ (ภ.ภ.), เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)”, สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๙ พิษณุโลก
๓. รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม (รศ.), เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)”
๔. วิจารณ์ พานิช, เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่”, สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)
๕. _____, เอกสารวิชาการเรื่อง “ทศานุภาพของการจัดการความรู้”, สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)
๖. _____, เอกสารวิชาการเรื่อง “วิธีดำเนินการจัดการความรู้ในองค์กรตามแนวทาง ของ Nonaka & Takeuchi”, สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)
๗. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, เอกสารวิชาการเรื่อง “หลักการของ Knowledge Management”, สำนักงาน ก.พ.ร.
๘. _____, เอกสารประกอบการบรรยายในงาน Productivity Talk Special หัวข้อ : “การจัดการความรู้ - จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ” วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗
๙. Kurtz, C.F .and D.J. Snowden; The New Dynamics of Strategy: Sense-making in a complex and complicated world. IBM System Journal Vol. ๔๒ No. ๓, ๒๐๐๓.
๑๐. Nonaka I, Takeuchi H.; The knowledge creating company : How Japanese companies create the dynamics of innovation., Oxford University Press, ๑๙๙๕.

สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๑

ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑

เรื่อง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ได้แย้งกรณีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และกรณีการขยายระยะเวลาดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบออกไปถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เป็นโจทก์ ได้ยื่นฟ้อง พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จำเลยที่ ๑ กับพวกรวม ๔๗ คน เป็นจำเลยต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เป็นคดีหมายเลขดำที่ อม. ๑/๒๕๕๑ ในฐานความผิดเป็นเจ้าพนักงาน พนักงานและผู้สนับสนุน เจ้าพนักงานและพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นเจ้าพนักงานและพนักงานผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือของผู้อื่นโดยทุจริต เป็นพนักงานและผู้สนับสนุนเจ้าพนักงาน และพนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สินใด จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นเจ้าพนักงานและผู้สนับสนุน เจ้าพนักงานมีหน้าที่ หรือแสดงว่าตนมีหน้าที่เรียกเก็บ หรือตรวจสอบภาษีอากร ค่าธรรมเนียม หรือเงินอื่นใด โดยทุจริต เรียกเก็บ หรือละเว้นไม่เรียกเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม หรือเงินนั้น หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ เสียภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมนั้น มิต้องเสียหรือเสีย่น้อยไปกว่าที่จะต้องเสีย เป็นพนักงานและผู้สนับสนุนพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่องค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น เป็นเจ้าพนักงานและพนักงาน และผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานและ พนักงานมีหน้าที่จัดการ หรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น

คณะกรรมการตรวจสอบได้อาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๑๐ แต่งตั้ง
 อนุกรรมการตรวจสอบและอนุกรรมการไต่สวนโครงการออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย ๓ ตัว และ ๒ ตัว (หวยบนดิน)
 ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการตามโครงการดังกล่าว และสำนักงานสลากกินแบ่ง
 รัฐบาลได้ดำเนินการตามมติของคณะรัฐมนตรีไปแล้ว ต่อมาคณะกรรมการตรวจสอบมีมติว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด
 ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามข้อ ๔ โดยส่งสำนวนให้
 อัยการสูงสุดดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
 การทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ
 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาล อัยการสูงสุดได้แจ้งข้อไม่สมบูรณ์ตาม
 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯ มาตรา ๑๐ วรรคสอง
 มาถึงคณะกรรมการตรวจสอบ พร้อมทั้งตั้งคณะทำงานร่วมกันฝ่ายละ ๕ คน คณะทำงานร่วมได้ประชุมร่วมกันและ
 มีความเห็นไม่ตรงกันตามมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง และไม่อาจหาข้อยุติได้ตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง คณะกรรมการตรวจสอบ
 ได้มีคำสั่งตั้งอนุกรรมการตรวจสอบสำนวนโดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๑๐
 คณะอนุกรรมการตรวจสอบสำนวนมีความเห็นว่า มีหลักฐานพอฟ้องตามข้อกล่าวหาที่ปรากฏในสำนวน คณะกรรมการตรวจสอบ
 จึงมีมติให้ขอสำนวนคืนจากอัยการสูงสุดตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี
 พิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯ เพื่อฟ้องคดีต่อไปตามหน้าที่ โดยคณะกรรมการตรวจสอบมีมติว่า
 ข้อกล่าวหาดังกล่าวมีมูลความผิดตามมาตรา ๔ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
 คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้ยื่นฟ้องจำเลยที่ ๑ และพวก รวม ๔๗ คน ต่อศาลฎีกา
 แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากการรวบรวมพยานหลักฐานเรื่องโครงการออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย ๓ ตัว และ ๒ ตัว (หวยบนดิน)
 ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ทำให้กระทรวงการคลังได้รับความเสียหาย เป็นเงิน ๒๔,๙๙๘,๔๒๖,๐๖๘.๕๖ บาท
 กระทรวงมหาดไทยได้รับความเสียหายเป็นเงิน ๑๒,๗๙๒,๑๕๒,๕๘๑.๕๐ บาท

จำเลยที่ ๓๑ ถึงที่ ๔๗ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปรากฏตาม
 คำร้องลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๑ ได้แย้งว่า

(๑) โจทก์ไม่มีอำนาจตรวจสอบและฟ้องคดีนี้

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐
 เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. นั้น ได้จัดทำโดยอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ
 และครอบอำนาจทั้งหลายขององค์กรต่างๆ มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 ในกรณีที่ยอัยการสูงสุดมีความเห็นต่างจากมติของ คตส. เป็นการให้อำนาจ คตส. อย่างเด็ดขาดปราศจากการถ่วงดุลย์

(๓) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐
 และ คตส. เป็นการจัดทำขึ้น หรือตั้งขึ้นเพื่อตรวจสอบเฉพาะการดำเนินงานหรือโครงการที่ได้รับอนุมัติ หรือเห็นชอบ
 โดยบุคคลในคณะรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีเฉพาะคณะที่พ้นจากตำแหน่งโดยผลของการปฏิรูปการปกครอง ฯ เท่านั้น
 ไม่ใช่บังคับแก่กรณีหรือบุคคลทั่วไป และ คตส. ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเวลาที่กำหนดเท่านั้น กรณีจึงเป็นการออกกฎหมาย
 เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเป็นการออกกฎหมายที่ให้มผล
 ใช้บังคับเป็นการเฉพาะ ไม่ใช่เป็นการทั่วไป โดยมุ่งหมายให้ใช้บังคับเฉพาะแก่กรณี และเฉพาะแก่บุคคลเพื่อคณะบุคคลดังกล่าว
 ข้างต้นเท่านั้น จึงขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๖

(๔) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ แต่งตั้งโจทก์ขึ้นโดยให้มีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ คือวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เพื่อต่ออายุการปฏิบัติหน้าที่ให้โจทก์ปฏิบัติหน้าที่ได้ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ และเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การที่รัฐจัดตั้งหรือต่ออายุองค์กรตรวจสอบใดขึ้นมา จะต้องอยู่ภายใต้บังคับหรือต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ ซึ่งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ต้องถือว่าโจทก์สิ้นสภาพไปในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ การที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ต่ออายุไปอีกเก้าเดือน ถือเป็นการจัดตั้งองค์กรใหม่ให้ทำหน้าที่ตรวจสอบ ซึ่งมีช่ององค์กรตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและมีจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินการตรวจสอบจำเลยที่ ๑ กับพวก เป็นการเฉพาะเจาะจง ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ เป็นการใช้กฎหมายที่ไม่เสมอภาคและไม่เท่าเทียมกัน เพราะไม่ได้มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ขัดต่อหลักนิติรัฐ ขัดหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ตามที่ มาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ ดังนั้น องค์กร คตส. เดิม ที่ตั้งขึ้นมาให้มีอายุเก้าเดือนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย การจัดตั้งองค์กรนี้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

(๕) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ กำหนดให้โจทก์มีอำนาจตรวจสอบตามข้อ ๕ โดยข้อ ๕ (๑) นั้น เป็นการดำเนินงานหรือโครงการที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับความเห็นชอบโดยบุคคลในคณะรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๕๕ แต่ปรากฏว่าโครงการออกสลากการกุศลเลขท้าย ๒ ตัว และ ๓ ตัวนั้น เป็นโครงการที่ได้รับอนุมัติโดยคณะรัฐมนตรีชุดที่ ๕๔ แต่คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ คือ คณะรัฐมนตรีชุดที่ ๕๕ การดำเนินงานตามโครงการออกสลากการกุศลเลขท้าย ๒ ตัว และ ๓ ตัวนั้น คณะรัฐมนตรีชุดที่ ๕๕ ไม่มีส่วนในการให้ความเห็นชอบหรือให้การอนุมัติ ดังนั้น โจทก์จึงไม่มีอำนาจในการตรวจสอบโครงการออกสลาก ฯ แต่ประการใด

(๖) พิจารณำนาจหน้าที่ของโจทก์ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ข้อ ๕ (๒) - (๔) แล้วเห็นว่า ไม่อยู่ในข่ายที่จะตรวจสอบได้

(๗) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๙ นั้น เห็นได้ว่า กรณิ "อัยการสูงสุดมีความเห็นแตกต่างจากความเห็นของโจทก์" นั้น อัยการสูงสุดจะต้องเข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในสำนวนซึ่งต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว และเมื่ออัยการสูงสุดได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในสำนวนแล้ว อัยการสูงสุดมีความเห็นว่า จำเลยทั้งหมดหรือจำเลยคนใดคนหนึ่งไม่ได้กระทำความผิดตามที่คณะกรรมการตรวจสอบ ฯ กล่าวหา และมีคำสั่งไม่ฟ้องจำเลยทั้งหมดหรือจำเลยคนใดคนหนึ่ง จึงจะถือว่าเป็นความเห็นที่แตกต่างตามที่ระบุไว้ในข้อ ๙ การที่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าข้อเท็จจริงยังไม่ชัดเจน ขอให้โจทก์ดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม นั้นแสดงว่าอัยการสูงสุดยังไม่ได้มีความเห็นว่า จำเลยทุกคนกระทำความผิดตามที่โจทก์กล่าวหา โจทก์จึงยังไม่มีอำนาจความเห็นยืนยันทเห็นเดิม และไม่มีอำนาจฟ้องคดีจำเลยทุกคนเป็นคดีนี้ และไม่มีอำนาจนำมาตรา ๙๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับในการดำเนินคดีกับจำเลยทุกคน

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พิจารณาคำฟ้อง คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง ครั้งที่ ๑ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๑ และคำร้องของจำเลยที่ ๓๑ ถึงจำเลยที่ ๔๗ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๑ แล้วเห็นว่า

คำร้องของจำเลยที่ ๓๑ ถึงที่ ๔๗ เป็นการโต้แย้งว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ถ้าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บทบัญญัตินั้นก็เป็นอันใช้บังคับมิได้ โจทก์ไม่มีอำนาจตรวจสอบและไม่มีอำนาจฟ้อง เป็นกรณีศาลต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดี ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงส่งความเห็นมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งคณะเป็นตุลาการประจำคดี ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในประเด็นตามคำร้องที่ว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่แล้ว เห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ทั้งสองฉบับดังกล่าวมีสถานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายกรณีตามคำร้องมีปัญหว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ทั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีในชั้นตอนที่จะมีคำสั่งประทับฟ้อง อันจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องอีกด้วย มีเหตุที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง คำร้องคัดค้าน และคำร้องโต้แย้งแล้ว เห็นว่า คดีนี้มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยประเด็นตามคำร้อง เห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้น เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและว่าด้วยการขยายระยะเวลาการทำหน้าที่ขององค์กรดังกล่าว เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ประกอบกับเพื่อให้เกิดความรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องดำเนินต่อไปภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว เห็นควรพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งสองฉบับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทุกบทมาตรา จึงกำหนดประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ขยายระยะเวลาดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบ (คตส.) ออกไปถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำปรารภในพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ สรุปความว่า การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล อันมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งแบ่งฝ่ายสลายความรู้สึกรักรักสามัคคีของคนในชาติ... ประชาชนส่วนใหญ่เคลือบแคลงสงสัยว่าการบริหารราชการแผ่นดินส่อไปในทางทุจริต ประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง หน่วยงานอิสระถูกการเมืองครอบงำ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดปัญหาและอุปสรรคหลายประการ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าประเทศไทยถูกคุกคามและบ่อนทำลายให้เสื่อมโทรมด้วยปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐมาโดยตลอด เป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำของประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งยังขัดขวางและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยระบบงานยุติธรรมปกติที่ออกแบบมาสำหรับอาชญากรรมสามัญทั่วไปได้ โดยเฉพาะในขั้นตอนสืบสวน สอบสวน ก่อนการพิจารณาคดีของฝ่ายตุลาการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีอิสระและอำนาจเพียงพอที่จะตรวจสอบหรือดำเนินคดีต่อผู้มีฐานะและอำนาจระดับสูงเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขนาดที่อาจกระทบต่อความมั่นคง และความอยู่รอดของประเทศ นับว่าเป็นปัญหาเฉพาะสำหรับประเทศไทยที่จำเป็นต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเป็นพิเศษขึ้นเพื่อแก้ไข ซึ่งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ก็เป็นมาตรการหนึ่งที่จำเป็นต้องมี ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศสามารถทำหน้าที่ได้ตามวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของประเทศได้จริง

เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ แล้วเห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ เป็นกฎหมายที่จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ (คตส.) เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นการแบ่งเบาภารกิจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนองค์กรหรือหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยให้ คตส. มีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในข้อ ๕ ถึงข้อ ๘ ของประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ดังกล่าว ให้ คตส.

ใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประมวลรัษฎากรในส่วนของกรมสรรพากรเฉพาะที่เกี่ยวกับการยึดอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นอำนาจการตรวจสอบ ได้สวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน ตลอดจนยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นการชั่วคราว มิได้มีอำนาจในการวินิจฉัยหรือชี้ขาดตัดสินคดีอันเป็นอำนาจทางตุลาการแต่อย่างใด

เห็นได้ว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นที่การตรวจสอบการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่หรือร้ายแรงผิดปกติ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีเท่านั้น มิได้มีเนื้อหาส่วนใดก้าวล่วงหรือแทรกแซงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ผู้ที่ถูกตรวจสอบและดำเนินคดีตามกฎหมายฉบับนี้ยังคงมีสิทธิต่อสู้คดีในชั้นศาลได้อย่างเต็มที่ ทั้งในการตรวจสอบการใช้อำนาจหรือการทุจริตประพฤติมิชอบของบุคคลตามประกาศนี้ จะกระทำได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยเท่านั้น กระบวนการตรวจสอบในขั้นก่อนฟ้องตามประกาศดังกล่าวจึงมิได้ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งต่อหลักนิติธรรม หรือสิทธิมนุษยชนแต่ประการใด

สำหรับปัญหาว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงหรือไม่ นั้น เห็นว่า ในการทำหน้าที่ของ คตส. บุคคลที่จะได้รับผลกระทบในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐย่อมได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐ คือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐบุคคลใดที่เข้าเกณฑ์ดังกล่าวย่อมเข้าข่ายที่ถูกตรวจสอบได้ ดังนั้น ประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับดังกล่าวจึงเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และมีได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นการเจาะจง

สำหรับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับดังกล่าวเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ ได้บัญญัติรับรองให้ประกาศดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้โดยชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญไว้ชั้นหนึ่งแล้ว และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็ยังมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๓๐๙ บัญญัติให้ถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อีกชั้นหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ระบบตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องในช่วงเปลี่ยนระบบบริหารราชการแผ่นดิน โดยไม่ขาดตอน ในทำนองเดียวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๒๙” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความต่อเนื่องของการทำหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ให้ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ มิได้มีบทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไม่ว่าจะ เป็นบทมาตราใด

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ขยายระยะเวลาดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบ (คตส.) ออกไปถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ดังกล่าว เป็นกฎหมายที่มีได้เป็นการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบอื่นใดขึ้นใหม่ เป็นเพียงแต่การขยายระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการตรวจสอบ (คตส.) ออกไปอีกระยะเวลาหนึ่งตามความจำเป็น เพื่อให้ คตส. สามารถทำหน้าที่ที่ค้างอยู่ให้เสร็จสิ้นไปได้ ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติให้ คตส. ดำเนินการต่อไปได้เฉพาะ “การตรวจสอบหรือสอบสวน เรื่องที่ดำเนินการอยู่แล้ว (และ) ยังไม่แล้วเสร็จ” เท่านั้น จะรับเรื่องใหม่อื่นใดมาตรวจสอบหรือสอบสวนเพิ่มขึ้นอีกมิได้ ทั้งระยะเวลาในการดำเนินการของ คตส. ที่ขยายให้ก็จำกัดระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นระยะเวลาเพียงเก้าเดือนเท่านั้น อันเป็นระยะเวลาที่มีได้เนิ่นนานจนเกินสมควรแก่กรณีแต่อย่างใด การตราพระราชบัญญัตินี้ เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่สุจริตชนทั่วไปว่าได้มีเจตนาซ่อนเร้นไปในทางมิชอบหรือเพิกถอนแก่งแย่งบุคคลใด เป็นการใช้อำนาจ นิติบัญญัติที่อยู่ในกรอบแห่งความจำเป็นและพอเหมาะพอควรแก่กรณี ทั้งนี้ได้มีผลกระทบต่อการศึกษาพิพากษาคดีของ ศาลแต่ประการใด พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่มีส่วนใดที่ไปขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมหรือกระทบต่อสิทธิมนุษยชน จนกล่าวได้ว่าขัดหรือแย้งต่อบทมาตราใดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นอกจากนี้มีมาตรา ๓๐๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ยังได้ บัญญัติรับรองไว้ในบทเฉพาะกาลอีกชั้นหนึ่งด้วยว่า “บรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับ กรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่า การนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้”

เมื่อประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ ว่าชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วย รัฐธรรมนูญแล้ว การตราพระราชบัญญัติที่เป็นปัญหาในคดีนี้จึงเป็นเพียงการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว แม้พระราช บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับนี้ได้ประกาศใช้บังคับภายหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็ต้องได้รับการรับรองตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๐๙ ของรัฐธรรมนูญนี้ว่า เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นกัน

ข้ออ้างที่ว่าพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ไม่ได้ระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตรา กฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ บัญญัติไว้ นั้น เห็นว่า ตามหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญภายหลัง ประกาศใช้เป็นกฎหมายตามมาตรา ๒๑๑ ที่บัญญัติให้ศาลที่พิพากษาคดี เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วย รัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้อีก

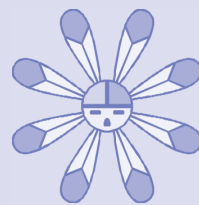
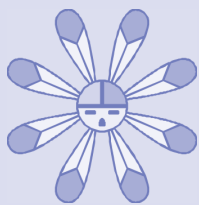
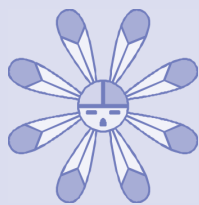
ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ขยายระยะเวลาดำเนินการของ คตส. ออกไปถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ มิได้มีบทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตราใดเลย

ส่วนคำโต้แย้งอื่น เมื่อวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย ประเด็นอื่นอีก

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ขยายระยะเวลาดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบ (คตส.) ออกไปถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ย่อโดย นางสาวนิตา ไชยเชนตรี
กลุ่มงานคดี ๘

ภาพกิจกรรม

นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ ท่านเขต เกียรติศักดิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม และคณะผู้แทนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ณ ห้องประชุมสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑

นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ วางพวงมาลา เทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๑

นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มาศึกษาดูงาน ณ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมี นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ ณ ห้องออกนั่งพิจารณาคดี ชั้น ๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันอังคารที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับสำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐” ณ โรงแรมชลจันทร์ พัทยา รีสอร์ท อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ โดยมี นายมนเทียร ทองนิตย์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี และนายอิทธิพล คุณปลื้ม นายกเมืองพัทยา ให้การต้อนรับ

ดร.อรุณ ภาณุพงศ์ บรรยายพิเศษ เรื่อง หลักการตีความกฎหมายมหาชน : หนังสือสัญญาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ณ ห้องประชุมสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ใบสมัครสมาชิก “วารสารศาลรัฐธรรมนูญ”

วารสารศาลรัฐธรรมนูญ

เจ้าของ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๓๒๖ ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

สมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมาชิก ๓๐๐ บาท (๑ ปี ๓ เล่ม รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)

ราคาจำหน่าย

เล่มละ ๑๒๐ บาท

ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารศาลรัฐธรรมนูญ

ชื่อ - สกุล

ที่อยู่

รหัสไปรษณีย์

- ประจำปี พ.ศ. เล่มที่

- ตั้งแต่ปี พ.ศ. ถึง พ.ศ.

- เล่มที่ (ระบุให้ชัดเจน)

พร้อมนี้ได้แนบขนาดดี ส่งจ่าย ปณฝ.วัดเลียบ/เช็คธนาคาร/ตัวแลกเงิน จำนวนเงิน

บาท
โดยส่งจ่ายในนาม ผู้อำนวยการส่วนการคลังและพัสดุ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ๓๒๖ ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๙๖๐๐ ต่อ ๓๑๔๙
หรือ ติดต่อโดยตรงได้ที่ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๙๖๐๐ ต่อ ๓๑๔๙ โทรสาร ๐ ๒๒๒๓ ๙๖๔๖

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เลขที่ ๓๒๖ ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๙๖๐๐ โทรสาร ๐ ๒๒๒๓ ๙๖๔๖

<http://www.concourt.or.th>

กรุณาส่ง

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตเลขที่ ๑๙๖/๒๕๕๑
ปณจ.ราชดำเนิน

เหตุขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- ๑. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- ๒. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- ๓. ไม่ยอมรับ
- ๔. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- ๕. ไม่มารับภายในกำหนด
- ๖. เลิกกิจการ
- ๗. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่
- ๘. อื่นๆ

ลงชื่อ

พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา โทร. ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๑ แฟกซ์ ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๖